

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра цивільного процесу

*До 150-ї річниці з дня відкриття першої
судової палати у м. Одеса*

Новели цивільного процесуального законодавства: ПРЕДСТАВНИЦТВО

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

м. Одеса, 16 травня 2019 року

Одеса
Фенікс
2019

УДК 347.9

Н 72

Укладачі:

Голубєва Н. Ю. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Островська Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Коробенко О. О. – асистент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сатановська О. В. – старший лаборант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Новели цивільного процесуального законодавства:
Н 72 представництво : матер. Міжнар. наук.-практ. конфер. ; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 травня 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2019. – 200 с.

Укр. та франц. мовами

ISBN 978-966-928-404-4

УДК 347.9

*Матеріали видано за авторською редакцією.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу
несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти
та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-966-928-404-4

© Національний університет «Одеська
юридична академія», 2019

вих органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України».

Внесення змін до процесуального законодавства щодо інституту самопредставництва та до законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність щодо видів адвокатської діяльності дозволить вирішити проблеми реалізації конституційних положень щодо здійснення адвокатами представництва держави, органів державної влади та органів місцевого самоврядування у судах.

Список використаної літератури:

1. Бакаянова Н.М. Про необхідність вдосконалення правового регулювання самопредставництва особи у суді // Реформування цивільного процесуального права в умовах інтеграційних процесів в Україні: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції ім. Ю. С. Червоного (м. Одеса, 16 листоп. 2018 р.) / укл. Стоянова Т.А., Цал-Цалко Ю.Ю., Коробенко О.О., Сатановська О.В., Фенікс, 2018. – С. 9-13.
2. Бакаянова Н.М. Виклики та проблеми реформування адвокатури в Україні // II Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні», 18-19 жовтня 2018 р., м. Чернівці. – С. 256-259.
3. Селіванов А., Карпунцов В. Конституційна реформа правосуддя: у перехідних положеннях Конституції України виявлено недоречності. – Голос України. – 2 лютого 2019 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/313208>
4. Рябченко О. Конституційна модель процесуального представництва потребує реальних оцінок. – Голос України. – 9 лютого 2019 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/313568>

Давидова Ірина Віталіївна

*доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ

Україна, як і весь світ, стрімко рухається вперед у напрямі побудови якісного інформаційного суспільства, зокрема, такого суспільства, однією з ознак якого є переведення максимальної

кількості комунікацій звичайної життєдіяльності людини в електронну, інформаційну форму.

Одним із напрямів інформатизації є система правосуддя. Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 р. (набув чинності 15.12.2017 р.) зроблено суттєвий крок у напрямі інформатизації правосуддя, в тому числі шляхом внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України.

В Україні концепція «Електронний суд» була розроблена у 2012 р. Державним підприємством «Інформаційні судові системи» на розвиток положень Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 07.07.2010 р., «Про доступ до судових рішень» від 22.12.2005 р., «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 р. та інших, а також Концепції галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи та Стратегічного плану розвитку судової влади в Україні на 2013–2015 р.

Концепція електронного суду України мала на меті побудову комплексу технічних рішень, виконуючих такі завдання:

- надання можливості громадянину або організації направити до будь-якого суду країни підписану електронним цифровим підписом позовну заяву (апеляційну або касаційну скаргу) разом з пакетом супутніх документів за допомогою мережі «Інтернет»;
- надсилання стороні процесу електронної копії процесуального документа або повістки засобами електронного або мобільного зв'язку;
- розробка та впровадження універсального формату обміну даними, завдяки якому стане можливою передача справ та документів між автоматизованими системами документообігу суду різних розробників, – так звана «загальна шина даних» [1] .

Використання сучасних технологій та інформатизація судової системи забезпечує вдосконалення судових процедур, підвищує якість надання послуг судами і, як наслідок, рівень довіри до судів.

Поряд із цим у чинне законодавство України, в тому числі в законодавство, котре опосередковує відповідні процесуальні відносини, поступово вносяться зміни, які переводять окремі елементи судочинства в електронний режим.

Так, Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС) – це організаційно-технічна система, що забезпечує функціонування електронного судочинства в Україні після прийняття процесуальних кодексів 2017 року. Розширена версія Автоматизованої системи документообігу суду, що функціонувала з 1 січня 2011 року. Відповідно до змін, що набрали чинності 15.12.2017 р., в судах України, а також Вищій раді правосуддя, Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, Державній судовій адміністрації України, їх органах та підрозділах функціонує Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система.

Масштабний характер ЄСІТС підтверджується тим, що до її складу має увійти і Єдиний державний реєстр судових рішень, і система автоматизованого арешту коштів у рамках виконавчого провадження, а адміністратор ЄСІТС матиме доступ до інформації Єдиного державного демографічного реєстру. [2]

Так, як вже говорилося, створення Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) передбачено процесуальними кодексами, які вступили в силу з 15 грудня 2017 р. З 1 січня 2019 року в тестовому режимі почав роботу кабінет користувача підсистеми ЄСІТС під назвою «Електронний суд». [3]

Для доступу, ідентифікації особи та роботі в судової інформаційно-телекомунікаційній системі потрібен електронний підпис (далі – ЕП), тобто, електронні дані, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис. [4]

Електронна ідентифікація особи здійснюється, зокрема, за допомогою ЕП, для отримання якого необхідно заповнити заяву

про реєстрацію ДП «Національні інформаційні системи» – акредитованого центру сертифікації ключів органів юстиції України (чи іншого акредитованого центру) та надати згоду на обробку персональних даних.

При цьому відмова від надання згоди на обробку персональних даних унеможлиблює його отримання. У зв'язку з цим особа, що не надала згоду на обробку персональних даних, не може отримати ЕП та отримувати електронні послуги, дані тощо.

Що в свою чергу, в еру масового впровадження електронних послуг, інформатизації державних ресурсів, створює загрози в обмеженні існуючих прав і свобод людини вразі імперативного впровадження електронних послуг без альтернативних виключень та збереження додаткових неелектронних дублюючих послуг.

Як приклад, наведемо дисциплінарне провадження щодо прокурора обласної прокуратури, яка через свої релігійні переконання відмовилася від реєстраційного номера облікової картки платників податків та не надала згоду на обробку персональних даних, що унеможливило отримання нею ЕП та заповнення декларації у Єдиному державному реєстрі декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Не маючи можливість отримати ЕП, прокурор не змогла заповнити електронну декларацію, як працівник прокуратури та подала її в письмовому вигляді.

Водночас ч. 4 ст. 35 Конституції України визначено, що ніхто не може бути звільнений від своїх обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних переконань.

Законодавством України передбачено, що примушування до обробки персональних і конфіденційних даних для подання декларації про майно і доходи є неправомірним втручанням в особисте життя людини з боку держави та порушенням вимог ст. 8 Закону України «Про захист персональних даних».

Термін «згода», відповідно до ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних» означає «добровільне волевиявлення особи за умови її поінформованості».

Прокурор зазначала, що керуючись вимогами ст. ст. 8, 21, 22, 32, 63, 64, 150 Конституції України та ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних» вона заперечує проти отримання ЕП. Крім цього, автоматизована обробка персональних даних здійснюється з присвоєнням людині персонального цифрового (штрих-кодового) ідентифікатора, що протирічить її релігійним переконанням

Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів 29.03. 2019 р. встановлено, дійсно, чинним законодавством не врегульовано питання альтернативної форми подачі декларації суб'єктом декларування, який через релігійні переконання не надав згоду на збір та обробку персональних даних та відповідно не отримав ЕП. При такій законодавчій невизначеності відсутні легальні підстави стверджувати, що прокурор вчинила дисциплінарний проступок, а тому в її діях відсутній склад будь-якого дисциплінарного проступку, отже дисциплінарне провадження було закрито [5].

Підсумовуючи викладене хочеться зазначити, що незважаючи на процеси суцільної інформатизації, у кожної особи повинно залишатися право на повноцінне приватне життя, вільне від будь-яких засобів електронного моніторингу та контролю. Жодні «глобальні терористичні загрози», жодна «боротьба з корупцією» чи інші високі «демократичні та загальнолюдські цінності» не можуть виправдати позбавлення особи людяності, свободи та права на особисте життя.

Утім, незважаючи на загрози, котрі несе в собі інформатизація суспільного простору, слід визнати, що сьогодні існує ще достатньо сфер життя людини, котрі можуть бути значно і при цьому безпечно покращені шляхом їх переведення в електронну форму, без завдання жодної шкоди приватному життю особи. Це сфери, котрі первісно своєю суттю мають публічний характер. Сфери, в яких особа сьогодні, як і раніше, повинна відкривати суспільству окремі частини свого приватного життя. Для досягнення своїх же приватних інтересів або задля певних публічних інтересів.

Список використаної літератури:

1. Шамрай О. В. Електронний суд в українському судочинстві: нормативне регулювання та перші практичні здобутки. Університетські наукові записки. 2014. № 3 (51). С. 174-184.
2. Бринцев В. Д. Система організаційного забезпечення судової влади України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10. Х., 2011. 520 с.
3. Мамченко Н., Хрипун В. Система «Електронний суд» начала роботи в тестовому режимі. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/131992-sistema-elektronnyu-sud-nachala-rabotu-v-testovom-rezhime>
4. Про електронні довірчі послуги. Закон України від 05.10.2017 р. Відомості Верховної Ради. 2017. № 45. Ст. 400.
5. Рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів № 85дп-19 від 06.03.2019 р. URL: <https://www.kdkp.gov.ua/decision/2019/03/26/1320>

Апалькова Інна Сергіївна

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ УЧАСТІ АДВОКАТА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Однією з основних новел судової реформи стало поступове введення адвокатської монополії. Саме адвокатська монополія покликана підвищити якість представництва особи в суді. Але, як показує практика, подекуди суди не поділяють наміри законодавця та винаходять не передбачені законом підстави для «недопуску» адвоката до участі у справі.

Згідно до ч. 4 ст. 62 ЦПК України, повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю або ордером, виданим відповідно до Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [1].

Так, відповідно до ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатська діяльність здійснюється на підставі договору про надання правової допомоги. Документами, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги, можуть бути: 1) договір про надання правової допомоги; 2) довіреність; 3) ордер; 4) доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги[2].